

EU:s konsumentprogram 2014 - 2020

Justitiedepartementet

2011-12-22

Dokumentbeteckning

KOM (2011) 707

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett konsumentprogram 2014-2020

Sammanfattning

Kommissionens förslag till konsumentprogram för perioden 2014-2020 syftar till att, inom ramen för EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014-2020, bidra till det allmänna målet att stärka konsumentens ställning på den inre marknaden. Programmet föreslås finansiera åtgärder som gäller produktsäkerhet, vägledning och utbildning, rättigheter och tvistlösning samt tillsyn. Programmet avses fokusera på åtgärder som kan förväntas ge konkreta resultat och som har ett europeiskt mervärde. Förslaget fastställer finansieringsformer, högsta möjliga samfinansieringsandel liksom kriterier för bidragsberättigade mottagare.

Regeringen välkomnar förslaget till nytt program och anser preliminärt att åtgärderna som föreslås i princip är ändamålsenliga och att de har ett europeiskt mervärde.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade den 29 juni i år ett förslag till EU:s nästa fleråriga budgetram för perioden 2014-2020 med tillhörande dokument (se faktapromemoria 2010/11:FPM143 Den fleråriga budgetramen 2014-2020 och systemet för egna medel). Förslaget har under hösten följts av lagstiftningsförslag på enskilda politikområden. Förhandlingarna om dessa så kallade sektorsförslag sker i respektive rådskonstellation.

Europaparlamentet och rådet inrättade det första finansiella ramverket på konsumentområdet 1999. Sedan dess har nya program antagits för 2004-2007 och 2007-2013. Under 2010 utvärderades dessa två program av kommissionen. Resultatet har legat till grund för kommissionens förslag till förordning om ett konsumentprogram 2014-2020, som antogs den 9 november 2011.

1.2 Förslagens innehåll

Förslaget om ett konsumentprogram 2014-2020 innebär en vidareutveckling av nuvarande program och flertalet pågående åtgärder föreslås fortsätta. Syftet anges vara att stärka konsumentens ställning på den inre marknaden. Detta ska uppnås genom att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att hävda sina intressen. Ett antal indikatorer föreslås för att mäta hur målen uppfylls. Programmet förväntas bidra till ökad tillväxt genom konsumtionsutgifternas stora ekonomiska kraft (56 % av BNP).

Programmet föreslås kunna finansiera åtgärder inom fyra områden. Målen med dessa åtgärder har preciserats som följer:

- i) Säkerhet: Befästa och förbättra produktsäkerheten genom effektiv marknadsövervakning i EU.
- ii) Upplysning och utbildning: Förbättra den utbildning och upplysning som erbjuds konsumenterna och göra dem mer medvetna om sina rättigheter, ta fram ett faktaunderlag som kan användas inom konsumentpolitiken samt stödja konsumentorganisationer.
- iii) Rättigheter och rättelse (tvistlösning): Stärka konsumenternas rättigheter, särskilt genom reglering och bättre möjligheter att få rättelse, såsom genom alternativ tvistlösning.
- iv) Konsumentskyddets genomslag: Arbeta för att konsumenternas rättigheter får genomslag i praktiken, genom att stärka samarbetet mellan nationella tillsynsmyndigheter och stödja konsumenterna genom rådgivning.

Åtgärderna fokuseras på områden där konkreta resultat och ett mervärde genom insatser på EU-nivå kan förväntas. De delas in i tre kategorier; åtgärder som följer av rättsliga skyldigheter enligt EU-lagstiftningen, åtgärder som inte vidtas eller inte kan vidtas nationellt samt åtgärder som kompletterar nationella åtgärder och förstärker deras verkan. Bl.a. föreslås utrymme för:

- undersökningar om konsumentmarknader, t.ex. resultattavlan för konsumentmarknader,

- stöd till samarbete mellan tillsynsmyndigheter, både när det gäller produktsäkerhet och konsumenträttigheter,
- stöd till nätverket av europeiska konsumentcentrum som hjälper konsumenter vid gränsöverskridande handel, samt
- stöd till konsumentorganisationer på EU-nivå.

Förslaget innehåller kriterier för bidragsberättigade mottagare och preciserar vilka tredjeländer som kan delta. Finansieringsformer och högsta möjliga samfinansieringsandel fastställs. Kommissionen ska genomföra programmet genom att anta årliga arbetsprogram, där fördelning av ekonomiska medel och tilldelningskriterier m.m. ska fastställas i samråd med medlemsstaterna i en rådgivande kommitté. Programmet ska utvärderas senast i mitten av 2018.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Programmet sätter ramar för hur EU-budgeten kan användas på konsumentområdet och påverkar inte gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget till ett konsumentprogram 2014-2020 utgör en av delarna i kommissionens förslag till flerårig budgetram för samma period. Kommissionens förslag till flerårig budgetram innebär en ökning med 7 procent jämfört med budgetramen för 2007-2013. Med kommissionens förslag riskerar den svenska EU-avgiften att öka med ca 10 miljarder kronor per år som en följd av den ökade åtagandenivån och de minskade rabatterna på EU-avgiften samt av lågt genomförande och utestående åtaganden från innevarande budgetram.

Konsumentprogrammets budget för hela budgetperioden föreslås uppgå till 175 miljoner euro i fasta priser på 2011 års nivå (197 miljoner euro löpande priser), vilket är en smärre ökning jämfört med nuvarande program.

Programmet handlar om hur EU-gemensam finansiering kan användas på konsumentområdet, och dess genomförande bör i regel inte få några budgetära konsekvenser för Sverige. Vissa av åtgärderna finansieras gemensamt av EU och berörd medlemsstat. En viktig princip att upprätthålla i den fortsatta beredningen om finansiering av eventuellt tillkommande kostnader är att dessa i så fall ska finansieras enligt de principer som gäller för EU-beslut som får konsekvenser för den nationella budgeten, dvs. med motsvarande utgiftsminskningar inom berört utgiftsområde för statens budget.

Kommissionens konsekvensanalys (SEC(2011) 1320 slutlig) pekar på att målen med programmet ligger i linje med Europa 2020-strategins mål för tillväxt och konkurrenskraft. Även strävanden i Europa 2020-strategin om digitala agendan, hållbar tillväxt, social inkludering och smart lagstiftning beaktas.

Konsumenter som hittar och köper bättre produkter eller samma produkter till ett lägre pris genom att handla från företag i andra länder når en större nytta.

Regeringens generella hållning är att ett ändamålsenligt konsumentskydd på EU-nivå är betydelsefullt inte minst för att den inre marknaden ska fungera väl. Konsumenter som utnyttjar sina rättigheter och har förtroende för den inre marknaden är mer benägna att handla över gränserna. Om konsumenter blir mer benägna att handla gränsöverskridande får företag verksamma på den inre marknaden större möjlighet att nå ut med sina produkter. Konsumenter som inte drar sig för att leta efter bättre erbjudanden hos företag i andra länder medför också en ökad konkurrens som driver fram effektiviseringar, innovationer och lägre priser. Detta gynnar konkurrenskraften, en nyckel till tillväxt och sysselsättning när marknaderna blir alltmer globala. För Sverige som är ett exportorienterat land med en e-handel i stark utveckling både bland konsumenter och företag finns stora möjligheter med en ökad gränsöverskridande handel. En väl fungerande kontroll av konsumentprodukters säkerhet motverkar risken för konsumenter att drabbas av skador, och torde därmed minska kostnader för vård och motverka att seriösa näringsidkare utsätts för konkurrens från oseriösa aktörer som saluför farliga produkter. Regeringen ser således möjligheter till ökad tillväxt och samhällsekonomiska besparingar med det föreslagna konsumentprogrammet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens övergripande målsättning i förhandlingen om nästa fleråriga budgetram är dels en modernisering av utgiftsstrukturen, som uppnås genom en minskad utgiftsnivå och omprioriteringar, dels en oförändrad svensk bruttoavgift.

Regeringen välkomnar förslaget till nytt program och anser att åtgärderna i princip är ändamålsenliga och att de verkar ha ett europeiskt mervärde. Regeringen avser främja konsumentarbetet på EU-nivå i den riktning som förslaget visar, vilken ligger i linje med regeringens politik på konsumentområdet.

Regeringen är positiv till åtgärder som syftar till att stärka konsumentens ställning på och förtroende för den inre marknaden, och välkomnar att programmet även fortsättningsvis bl.a. fokuserar på ett brett kunskapsunderlag (bl.a. i form av undersökningar om konsumentmarknader, t.ex. resultattavlan för konsumentmarknader), stöd till samarbete mellan tillsynsmyndigheter, både när det gäller produktsäkerhet och konsumenträttigheter, stöd till nätverket av europeiska konsumentcentrum som hjälper konsumenter vid gränsöverskridande handel, samt stöd till konsumentorganisationer på EU-nivå. Regeringen ser vidare positivt på

åtgärder som underlättar konsumenters tillgång till tvistlösning utanför domstol samt underlättar för konsumenter att göra hållbara val. Regeringen välkomnar att åtgärderna som rör konsumentutbildning har fått en annan inriktning, som innebär ett tydligare fokus på europeiskt mervärde.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Övriga medlemsstaters ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Övriga institutioners ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har skickats på remiss till berörda myndigheter och aktörer. Svar väntas senast den 17 januari 2012.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förordningen är artiklarna 12 och 169 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF), som handlar om konsumentskydd. Beslut fattas med kvalificerad majoritet och i samråd med Europaparlamentet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i artikel 294 EUF.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Regeringen delar kommissionens uppfattning att programmet utformats i beaktande av subsidiaritetsprincipen. Efter prövning fann civilrättskottets den 8 december att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Målgrupperna för programmet är konsumenter, nationella konsumentskyddsmyndigheter och konsumentorganisationer inom hela EU. De föreslagna åtgärderna rör i huvudsak samarbetet på EU-nivå, och bedöms få större effekt än åtgärder i medlemsstaterna. Den inre marknadens funktion kan endast övervakas och analyseras på EU-nivå för att få en heltäckande bild. En stark och enhetlig representation från konsumentrörelsen behövs på EU-nivå för att kunna påverka EU:s politik på området. Konsumentens förtroende för den inre marknaden stärks genom bättre möjligheter till alternativ tvistlösning vid gränsöverskridande handel inom EU liksom genom gemensamma marknadskontroller och ett nätverk av europeiska konsumentcentrum.

Regeringen delar kommissionens uppfattning att de uppställda målen är i linje med Europa 2020-strategins mål för tillväxt och konkurrenskraft. Även

strävanden i Europa 2020-strategin om digitala agendan, hållbar tillväxt, social inkludering och smart lagstiftning beaktas. För att nå dessa mål bedöms den föreslagna budgetnivån kunna motiveras, men programmets budget avgörs inom ramen för förhandlingarna om EU:s långtidsbudget. Regeringen bedömer att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen, då åtgärderna inte är mer långtgående än vad som krävs för att uppnå målen. De utgör vidare i första hand stöd i olika former och inskränker inte medlemsstaternas regleringsutrymme.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Den 29 november presenterade kommissionen förslaget i rådsarbetsgruppen för konsumentfrågor, där frågan fortsatt kommer att behandlas. Målsättningen är att anta förordningen under 2012.

4.2 Fackuttryck/termer

- Alternativ tvistlösning; förfarande för tvistlösning utanför ordinarie domstolsprocess.
- Resultattavlan för konsumentmarknader: Samlingsnamn för kommissionens arbete med att följa och analysera konsumenternas situation i EU. Kommissionen bevakar utvecklingen av konsumenternas situation på marknader, av tillsyns- och kontrollverksamhet och av den gränsöverskridande handeln. Bevakningen ligger till grund för fördjupade studier av företaget eller marknader som bevakningen identifierat som problematiska.